

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Öğretim Programındaki Kazanımlarla İlgili Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Öğretim Programındaki Kazanımlarla İlgili Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32473>

Özet

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Öğretim Programındaki Kazanımlarla İlgili Tutum Ölçeği, 2011 yılında N. Baştürk tarafından yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin, Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi öğretim programında belirlenen kazanımlara yönelik sahip oldukları tutum düzeylerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Ölçek geliştirme sürecinde, kapsamlı madde analizi ve faktör analizi yöntemleri kullanılarak psikometrik özellikleri incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin tek faktörlü bir yapı sergilediği ve yüksek düzeyde güvenilirliğe (Cronbach Alpha = .82) sahip olduğu tespit edilmiştir. Ölçek, 5'li Likert Ölçeği formatında olup, toplam 15 maddeden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tutum, Vatandaşlık Eğitimi, Demokrasi Eğitimi, Öğretim Programı, Kazanımlar, Likert Ölçeği, Ölçek Geliştirme, Faktör Analizi, Güvenirlik.

Yazarlar

N. Baştürk

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi kapsamında belirlenen öğrenme çıktılarına (kazanımlara) yönelik öğrencilerin duygusal eğilimlerini ve kabul düzeylerini ölçmektir. Ölçek, özellikle ilköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin, bu dersin içeriğine ve hedeflerine karşı geliştirdikleri olumlu veya olumsuz tutumları nicel olarak değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Ölçek, eğitim programının etkililiğini değerlendirme ve öğrencilerin derse olan ilgisini belirleme konusunda eğitimcilere ve araştırmacılara geçerli ve güvenilir bir araç sunmaktadır. Kazanımlarla ilgili tutumların belirlenmesi, programın uygulanmasında karşılaşılabilecek olası direnç noktaları veya destekleyici faktörleri anlamak için kritik öneme sahiptir.

Yapı

Ölçek, öğrencilerin Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersindeki öğrenme kazanımlarına yönelik genel eğilimlerini, inançlarını ve duygusal tepkilerini kapsayan psikolojik tutum yapısını ölçmektedir. Tutum, bireyin belirli bir nesne, durum veya fikir karşısındaki değerlendirici tepkisi olarak ele alınmakta olup, bu bağlamda dersin pedagojik hedeflerine yönelik algıyı temsil etmektedir.

Başlangıçta birden fazla boyutun varlığına işaret eden bulgular olsa da, yapılan derinlemesine analizler sonucunda ölçeğin, ilgili kazanımlara yönelik genel ve bütüncül bir tutumu yansıtan tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu kabul edilmiştir. Bu tek boyutluluk, öğrencilerin dersin tüm hedeflerine karşı genel bir kabul veya reddetme eğilimi gösterdiğini işaret etmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalmaları, hem madde analizi hem de yapı geçerliliği analizlerini içermiştir. İlk aşamada madde analizi uygulanmıştır. Bu süreçte, her bir bireyin tek tek maddeye verdiği puan ile maddelerin tümünden elde edilen toplam puan arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Düşük korelasyona sahip maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Kalan 15 madde üzerinde yapı geçerliliğini tespit etmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizine hazırlık aşamasında, verilerin faktör analizi için uygunluğunu değerlendiren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı .834 olarak bulunmuştur; bu değer, örneklem büyüklüğünün ve değişkenler arasındaki ilişkinin mükemmel düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Bartlett Sphericity Testi anlamlılık katsayısı .00 olarak belirlenmiştir, bu da verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiğini ve faktörleştirme için uygun olduğunu kanıtlamıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, döndürülmemiş temel bileşenler analizinin incelenmesiyle başlamıştır. Bu analizde faktör yük değerlerinin büyük ölçüde Birinci Faktör'de toplandığı gözlemlenmiştir; faktör yük değerleri .441 ile .660 arasında değişmektedir. Bu durum, ölçek maddelerinin büyük çoğunluğunun ortak bir yapıyı paylaştığını göstermiştir.

Döndürme işlemi sonrasında ölçek dört boyutlu olarak görünse de, Özdeğer-Faktör grafiği (Scree Plot) incelendiğinde, en belirgin ve hızlı düşüşün birinci faktörde meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu güçlü kanıt nedeniyle ölçek, psikometrik açıdan tek faktörlü bir yapı olarak ele alınmıştır. Geliştirilen 15 maddelik ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik değeri olan Cronbach Alpha katsayısı ise yüksek düzeyde güvenilirliği işaret eden .82 olarak hesaplanmıştır.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını netleştirmek için Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis) kullanılmıştır. Analiz sırasında hem döndürülmemiş (Component Matrix) hem de asal eksenlere göre döndürülmüş (Rotated Component Matrix) sonuçlar incelenmiştir. Madde analizi sonrasında kalan 15 maddeye uygulanan faktör analizi, ölçeğin yapısal geçerliliğini desteklemiştir.

Faktör analizinin sonuçları:

KMO Katsayısı: .834 (Faktör analizinin uygunluğunu gösterir).

Bartlett Anlamlılık Katsayısı: .00 ($p < .001$) (Verilerin çok deyimkenli normal dağılım gösterdiğini ve faktörleştirme için uygun olduğunu teyit eder).

Boyut Sayısı Kararı: Döndürülmemiş analizde yüklerin tek bir faktörde yoğunlaşması ve Özdeğer-Faktör grafiğinde birinci faktörden sonraki düğünün keskin olması nedeniyle, ölçek teorik olarak dört boyutlu görünse de uygulamada tek faktörlü bir ölçme aracı olarak kabul edilmiştir.

Ölçek Yapısı

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: 5'li Likert Ölçeği

Derecelendirme: 1= kesinlikle katılmıyorum - 5= kesinlikle katılıyorum

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: Yaklaşık 13-14 yaş (8. Sınıf öğrencileri)

Popülasyon Detayları: İlköğretim 8. sınıf öğrencileri (Konya ili örneği).

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) tutum ölçümü.

Anahtar Kelimeler

Eğitim Psikolojisi, Kazanım Değerlendirme, İlköğretim 8. Sınıf, Konya İli Örneği, Cronbach Alpha, Yapı Geçerliliği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yazın Adresi: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Tez dönemi itibarıyla).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2011 (Yüksek lisans tezi yayımı yılı).

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri için doğrudan yazar N. Baştürk veya Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile iletişime geçilmesi önerilir. Ticari bir ücret bilgisi mevcut değildir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

[vatandaslik-ve-demokrasi-egitimi-dersi-ogretim-programindaki-kazanimlarla-iligil-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Referanslar

Baştürk, N. (2011). *İlköğretim 8. sınıf vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi öğretim programı kazanımlarının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Tez kaynağına Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir: [tez.yok.gov.tr](#)

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Öğretim Programındaki Kazanımlarla İlgili Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Bu akademik kaynakta, ölçeğin psikometrik analizleri detaylı olarak sunulmuş olmasına rağmen, ölçeği oluşturan 15 maddenin orijinal metinleri (ifadeleri) kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi için Baştürk (2011) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinin ekler bölümüne başvurulması gerekmektedir.